

Lektionsplan – Sæler og sælskind - indsikling

Vi anbefaler at du starter forløbet med intro-lektionen som du finder [her](#). Elevhæftet kan supplere undervisningen, og eleverne kan tage det med hjem og vise til deres forældre.

Lektion 1: Sælen

Forberedelse

Print aktivitetsarkene [Hvad for en sæl?](#) ud til alle elever i klassen.

Lektionsplan

1. Slideshow om sæler (**15 min.**)

Vis [dette slideshow](#) og fortæl om sælerne i Grønland ud fra disse billedtekster. Suppler evt. med yderligere info fra [baggrundsteksten](#) og med side 5-6 i elevhæftet.

Billedtekster

Intro: Sæler tilbringer størstedelen af deres liv i vandet, men i modsætning til fisk skal de op og trække vejret. Sælen bruger bagbenene til at svømme med og forbenene til at styre med. Dens krop er meget smidig, og det hjælper den til at være hurtig når den skal jage fisk under vandet. Sælen er et rovdyr der hovedsageligt lever af fisk.

Under dens pels har den et tykt spæklag der holder på varmen. Sælen kan været neddykket i op mod en halv time. Det kræver masser af ilt som er i blodet. Derfor har sæler ca. 75% mere blod end et landpattedyr af samme størrelse. Blodet er meget mørkt.

Sælerne i Grønland har store øjne som de ser rigtig godt med. De har også en god hørelse. Undertiden skal de kunne finde vej i vandet når det er helt mørkt. Det gør de med deres kraftige knurhår.

1. Grønlandssælen er den mest udbredte sæl i Grønland. Der lever flere grønlandssæler (7,4 mio.) end der er mennesker i Danmark. Det er også den sæl der bruges allerflest skind fra.

2. Grønlandssælen svømmer til Canada om efteråret og vender først tilbage til Grønland om foråret. Mens den er i Canada, får den unger på isen. Ungerne har helt hvid pels. Den hvide pels er ikke vandtæt så først når de får grå pels, kan de svømme og følge med deres mor tilbage til Grønland.
3. Ringsælen er den mindste sæl i Grønland. Den bliver i Grønland hele året og kan derfor jages året rundt. Den har sit navn fra dens skind hvor der er en masse ringe. Om vinteren kan den leve under isen, men fordi den skal op og trække vejret, holder den en masse åndehuller i isen åbne.
4. Her kan man se ringene i ringsælens pels.
5. Klapmydsen har sit mærkelige navn fra en stor sort ballon som den har på næsen. Den kan puste ballonen op som en advarsel hvis den slås med en anden han. Den har også en rød ballon i det ene næsebor. Ordet klapmyds betyder klaphat på tysk.
6. Klapmyds med den røde ballon i næsen.
7. Vidste I at en hvalros faktisk er en slags sæl? Den er kæmpestor - mellem 1000 og 2000 kg og 3,5 meter lang, altså på størrelse med en bil. Hvalrossen lever af at spise bl.a. muslinger, snegle og børsteorme. Den bruger sine kraftige skæghår til at finde frem til føden og sine forluffer til at rode føden op i vandet.

2. Aktivitetsark: Hvad for en sæl? **(30 min.)**

Eleverne arbejder med aktivitetsarket [Hvad for en sæl?](#) Bagefter kan de farvelægge sælerne.

Lektion 2: Husdyr eller fangst dyr

Forberedelse

Print aktivitetsarket *Husdyr - kæledyr - fangst dyr* ud til alle elever.

Lektionsplan

1. Husdyr – kæledyr – fangst dyr **(15 min.)**

Tal sammen på klassen om forskellen på husdyr, fangst dyr og kæledyr. (Se [baggrundsteksten](#))

- Hvilke dyr som er kæledyr, kender I? Hvilke husdyr? Hvilke fangst dyr? Skriv op på tavlen.
- Kan nogle dyr være i flere grupper samtidigt. (fx hunden – i Grønland et husdyr, i Danmark et kæledyr)
- Har I smagt et fangst dyr (fx rådyr eller hare)?
- Er det synd at slå dyr ihjel for at spise dem?

2. Aktivitet: Forskel på fangst dyr, husdyr og kæledyr. **(20 min.)**

Eleverne arbejder med aktivitetsarket [Husdyr – kæledyr – fangst dyr.](#)

NB. Der er ingen rigtige og forkerte svar i denne øvelse. Hvad der er et kæledyr for én, kan være en husdyr for en anden. Det kan give anledning til en god snak.

3. Opsamling. **(10 min.)**

Lektion 3: Fangst

Forberedelse

Se [baggrundsteksten](#).

Lektionsplan

1. Film **(10 min.)**

Se filmen [Når børn går på jagt](#). Filmen er lidt nede på siden. Kig evt. også på side 7-8 i elevhæftet.

2. Tal sammen på klassen **(20 min.)**

- Kunne I forestille jer at gå på jagt?
- Kender I nogen der går på jagt?
- Har I smagt kød fra dyr der er dræbt på jagt?
- Tror I det er normalt at børn i Grønland lærer at gå på jagt fra de er små?
- Hvad tror I der sker med de dyr som børnene skyder?
- Hvad er en rype?
- Synes I den lyserøde riffel så sej ud?

3. Rino og Rico **(15 min.)**

Vis [dette billede](#) eller kig på side 9-10 i elevhæftet.

Fortæl: Rino er 11 år. Han var seks da han fangede sin første sæl. Han kan godt lide at komme med sin far på fangst, og han vil gerne selv være fanger. Billedet her blev taget den 9. august 2019 i Tasiilaq sent om eftermiddagen. De voksne var i fuld gang med at partere den vågehval, de havde fanget. Børnene gik ned for at se på og blev betaget af hvalens kæmpestore øje. På billedet laver Rino sjov med øjet.

Tal sammen på klassen om hvor forskellig Rino og Ricos fremtid er fra elevernes.

Lektion 4: Fangst fortsat

Lektionsplan

1. Sideshow: Former for sælfangst **(15 min.)**

Vis dette [slideshow](#) og fortæl om de forskellige former for sælfangst ud fra disse billedtekster.

Billedtekster

1. Langt de fleste sæler skydes med riffel fra små joller. Fangsten finder især sted mellem juli og november måned. Når sælerne stikker hovedet op af vandet, skyder fangeren dem gennem hovedet og sejler hurtigt hen og samler den døde sæl op. En af ulemperne ved at fange sæler på denne måde er at en del af sælerne når at synke før fangeren når derhen med sin båd.
2. Fangeren lægger an til skud.
3. Nogle sæler fanges i net under vandet. Netfangsten finder især sted i Nordgrønland i de mørke måneder mellem oktober og marts fordi det er for mørkt

til at tage ud og skyde sæler. Nettene sættes ned i vandet, enten på åbent vand eller under isen.

4. En tredje form for sælfangst er isfangsten. Skjult bag et skydesejl – en lille træslæde med et hvidt sejl – kryber fangeren så tæt hen til en sæl der ligger og hviler sig på isen, at han kan skyde den.
5. Når sælerne er skudt, skærer fangeren skindet af og sælger det til Great Greenland som er Grønlands garveri. På Great Greenland bliver skindene garvet så de kan holde sig og kan bruges til at sy ting af.
6. Skindene sælges enten på auktioner eller til butikker eller privatkunder.
7. Nogle af skindene farves i flotte farver.
8. Man kan også selv garve skindet efter gamle teknikker. Her er et skind spændt ud og hængt til tørre udenfor. Luften i Grønland er meget tør, så det rådner ikke.
9. Kødet fra sælerne bliver spist eller brugt til hundefoder. Sælsuppe (suaassat – udtales [su-aa-sæt]) er Grønlands nationalret. Det er en suppe med sælkød, kartofler, grøntsager og ris.

2. Film (5 min.)

Se [denne korte film](#) hvor en (ubevæbnet) fanger sniger sig hen mod en sæl på en isflage.

3. Aktivitet: stopleg (25 min.)

Leg nu stopleg: En elev er sælen der ligger på isen. I grupper á fx 6 skal eleverne prøve at snige sig ind på sælen. Sælen kigger væk mens den langsomt tæller fx 1-2-3-stop. På stop må sælen kigge på de snigende fangere. Hvis nogen rører på sig, er de ude. Den der først rører sælens "hale", har vundet.

Lektion 5: Nationaldragten

Forberedelse

Print aktivitetsarket [Grønlandske nationaldragter](#) ud til alle elever i klassen. Print [Kort over Grønland](#) (A3) ud til alle elever i klassen. Kig evt. også på side 11-12 i elevhæftet.

Lektionsplan

1. Slideshow: Nationaldragten **(15 min.)**

Vis dette [slideshow](#) og fortæl om Grønlands nationaldragter ud fra disse billedtekster. Kig undervejs på [dette kort](#) over Grønland og vist Vestgrønland, Østgrønland og Nordgrønland (her menes der det allernordligste ved Qaanaaq).

Billedtekster

1. Den mest kendte nationaldragt fra Grønland er fra Vestgrønland. Her ser man en familie iført nationaldragter. Nationaldragten bliver brugt ved festlige højtider – første skoledag, bryllup, Grønlands nationaldag, julegudstjeneste osv.
2. I Nordgrønland bruges perlekraven ikke. Her har kvinderne farvede anorakker på i stof.
3. I Østgrønland ser kvindernes nationaldragt endnu mere anderledes ud. De bærer en hvid anorak med blå, hvide og røde perler syet på.
4. Grønlandske børn på første skoledag.
5. Konfirmanter i Nuuk.
6. Perlekraven er nok det mest kendte fra den vestgrønlandske nationaldragt. Der bruges ca. 30.000 perler til en perlekrave, og den vejer halvandet kilo.
7. Men man skal kunne mange håndværk for at sy en nationaldragt: syning, perlesyning, broderi, strik med perler og skindbroderi (avittat) som man ser på sælskindsshortsene bagerst.
8. Farven på kvindernes anorak skifter efter deres alder. Det kan man fx se på dronningens nationaldragt hvor hun nu om stunder bruger en lilla anorak. Piger har for det mest en lyserød, kvinder en rød og ældre kvinder en blå eller lilla.
9. Under Kronprinsparrets besøg i Grønland i 2014 fik deres fire børn hver en nationaldragt fra forskellige områder i Grønland. Dragterne var en gave fra Grønlands fire kommuner. På billedet ser man fra venstre HKH prins Christian i den vestgrønlandske mandedragt, HKH prinsesse Josephine Ivalo i den nordgrønlandske kvindedragt, HKH prinsesse Isabella i den østgrønlandske kvindedragt og HKH Vincent Minik i den nordgrønlandske mandedragt. Grønlænderne ynder i øvrigt at bruge tvillingernes grønlandske mellemnavne og kalder dem derfor prinsesse Ivalo og prins Minik.

2. Aktivitet: Grønlandske nationaldragter. **(30 min.)**

Eleverne arbejder med aktivitetsarket [Grønlandske nationaldragter](#). Bagefter skal de klippe figurerne ud og lime dem på [kortet over Grønland](#) ud for de rigtige steder – der er et par for Nordgrønland (Qaanaaq-området), Østgrønland og Vestgrønland.

3. Opsamling: Nationaldragter i verden **(10 min.)**

Tal sammen på klassen om nationaldragter generelt.

- Er der nogen der kender de danske nationaldragter?
- Hvordan ser de ud?
- Hvornår bliver de brugt?
- Er der nogen elever med en anden kulturel baggrund i klassen, der kan fortælle om deres kulturs nationaldragt? Hvordan ser den ud? Hvornår bruges den?
- Er der nogen der kender nogle lande hvor nationaldragten bruges (Fx Norges nationaldag, Færøernes olaj-fest osv.)

Lektion 6-7: Avittat

Forberedelse

Print et [bogmærke](#) ud til hver elev i klassen (på pap/karton). Der er 4 bogmærker på hvert ark som skal skæres/klippes fra hinanden.

Print nogle af eksemplarer af dette [eksempelark](#) ud som kan bruges til de elever der har svært med at finde på deres eget mønster.

Lektionsplan

1. Slideshow om avittat **(10 min.)**

Vis dette [slideshow](#) og fortæl om det grønlandske kunsthåndværk avittat [udtales: avit-dæt] ud fra disse billedtekster. Kig evt. også på side 13 i elevhæftet.

Billedtekster

1. Avittat er meget sirlige farvede eller hvide mønstre som sidder på kamikkerne og skindbukserne. Det kaldes også skindbroderi eller skindmosaik fordi det er lavet af bittesmå skind-firkanter på få millimeter som syes på i hånden i et mønster.
2. Avittat laves ved at en lang skindstrimmel sys fast i en ene ende. Gradvist som man syr, skæres strimlen af. Prøv at se de fine små sting der bliver brugt. Det er meget svært at sy avittat.
3. Skindstrimlerne er lavet af sælskind hvor hårene er fjernet. Bagefter er de malet.
4. Avittat syes fx på kamikkerne og på sælskindsbukserne i den vestgrønlandske kvindedragt. På kvindernes dragt bruges der flere farver – som regel rød, gul, blå, grøn og sort og hvid.
5. På mændenes og drengenes kamikker er avittat som regel hvidt.

2. Aktivitet: Bogmærke med avittat **(60 min.)**

Eleverne skal konstruere deres eget avittat-bogmærke. Brug som udgangspunkt de grønlandske avittat-farver: sort, hvid, rød, blå, grøn, gul. De kan evt. konstruere mønstret på et ternet papir først før de farvelægger bogmærket. De elever der har svært ved at finde på et mønster, kan kigge på vores eksempler.

3. Præsentation **(10 min.)**

Lad eleverne vise deres bogmærker frem for hinanden.